

SEVGİ USTA

VELAYET HUKUKU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR.....	XXI

VELAYET HUKUKU

§ 1. Giriş	1
I. Konunun Tanıtımı	1
II. Kavramlarda Birlik Meselesi	14
III. Çalışmanın İnceleme Planı.....	18

BİRİNCİ BÖLÜM

§ 2. Velayet, Çocukluk ve Tarihsel Gelişimleri	21
I. Genel Olarak	21
II. Çocuk ve Çocukluk	22
III. Velayetin Tanımı ve Hukuki Niteliği	23
A. Velayetin Tanımı	23
B. Velayetin Hukuki Niteliği	24
IV. Velayet ve Çocukluğun Tarihiçesi.....	28
A. Genel Olarak.....	28
B. Eski Hukukumuzda Velayet ve Çocukluk.....	29
1. Velayet.....	29

2. Çocukluk.....	34
C. Roma Cermen Hukukunda Velayet ve Çocukluk	37
1. Velayet.....	37
2. Çocukluk	42
D. Modern Hukuklarda Velayet ve Çocukluk Kavramı	45
E. Evlilik Dışı Doğan Çocuğun Hukuki Durumu.....	51
1. Türk Hukuku'nda Evlilik Dışı Doğan Çocuğun Hukuki Statüsü.....	51
2. Roma Hukuku'nda Evlilik Dışı Doğan Çocuğun Hukuki Statüsü.....	56
§ 3. Çocuklarla İlgili Uluslararası Sözleşmeler, Uygulanma Gücü ve Mahkeme Kararlarında Kullanılışı	61
I. Genel Olarak	61
II. Çocuklarla İlgili Uluslararası Sözleşmeler.....	62
A. Birleşmiş Milletler Belgeleri	62
B. Avrupa İnsan Haklarının Korunması Sözleşmesi ve Çocuklarla İlgili Avrupa Konseyi Sözleşmeleri	69
III. Çocuklarla İlgili Uluslararası Sözleşmelerin Uygulanma Gücü ve Yüksek Mahkeme Kararlarında Kullanılışı.....	73
A. Genel Olarak.....	73
B. Uluslararası Sözleşmelerin Doğrudan Etkisi ve 'Kendiliğinden Uygulanabilirliği' Sorunu	76
C. Uygulamada Uluslararası Sözleşmelerin Etkisi ve Yüksek Mahkemelerin Kararlarında Kullanılışı.....	80

İKİNCİ BÖLÜM

§ 4. Velayete Tabi Olanlar, Velayet Hakkına Sahip Olanlar ve Velayet Hukukuna Hakim İlkeler	85
I. Genel Olarak	85
II. Velayete Tabi Olanlar	85
A. Çocukluğun Başlangıcı ve Sona Ermesi	86

1. Çocukluğun Başlangıcı.....	86
a. Genel Olarak.....	86
b. Cenin ve Embriyonun Hukuki Durumu	87
c. Çocukluğun Başlangıcına Bağlanan Hukuki Sonuç:	91
2. Ergin Olma (Çocukluğun Sona Ermesi)	92
a. Genel Olarak.....	92
b. Erginlik Yaşı	93
c. Evlenme Erginliği.....	93
d. Yargısal Erginlik	94
e. Ayırt Etme Gücü.....	98
f. Özel Yaş Belirlemeleri	99
g. Erginliğin Hukuki Sonucu.....	102
III. Velayet Hakkına Sahip Olan Kişiler.....	103
A. Genel Olarak.....	103
B. Velayet Hakkının Kullanılması	105
1. Evlilik Sırasında	106
a. Genel Olarak.....	106
b. Ana Babadan Birinin Velayet Hakkını Kullanamayacak Durumda Olması.....	109
2. Birlikte Yaşamaya Ara Verme ve Ayrılık Halinde.....	110
3. Boşanma Halinde.....	112
a. Genel Olarak.....	112
b. Boşanmada Birlikte Velayet.....	115
aa. Genel Olarak.....	115
bb. Birlikte Velayet	116
cc. Birlikte Velayetin Uygulanması	118
4. Ana Babanın Evli Olmaması.....	124
a. Genel Kural.....	124
b. Evli Olmayan Ana Baba ve Birlikte Velayet	126
C. Velayetin Sona Ermesi.....	129

1. Kapsam	129
2. Velayetin Kanundan Dolayı Sona Ermesi	129
a. Çocuğun Ergin Olması	129
b. Ölüm ile Sona Erme	129
c. Çocuğun Evlat Edinilmesi	130
d. Soybağının Reddi veya Evlatlık İlişkisinin Sona Ermesiyle	130
3. Velayetin Mahkeme Kararı İle Sona Ermesi	130
D. Kısıtlanan Ergin Çocuğun Velayet Altında Kalması	131
§ 5. Velayetin Kullanılmasına Hakim İlkeler	133
I. Genel Olarak	133
II. Çocuğun Yararı	136
A. Tanım ve Kapsam	137
B. Çocuk Yararının Tespiti	138
1. Velayetin Yürütülmesinde Çocuğun Yararının Gözetilmesi	140
2. Bir Usul Kuralı Olarak Çocuğun Yararının Gözetilmesi	141
III. Çocuğun Görüşünün Dikkate Alınması	144
A. Genel Olarak	144
B. Velayetin Kullanılmasında Çocuğun Görüşünün Dikkate Alınması	146
C. Çocuğun Hukuki Dinlenme Hakkı ve Usulü	148
1. Genel Olarak	148
2. Çocuğun Dinlenmesinde Usul	149
a. Genel Olarak	149
b. Dinlemenin Kimin Tarafından Yapılacağı	152
c. Çocuğun Bilgilendirilme Aşaması	157
d. Çocuğun Yaşına ve Olgunluğuna Göre Görüşüne “Uygun Ağırlık Verilmesi”	158
e. Hukuksal Gerekçeleştirme	161

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

§ 6. Velayetin Hukuki Dayanağı Olarak Soybağı ve Soybağının Velayete Bağlı Olmayan Hükümleri.....	163
I. Genel Olarak	163
II. Çocuğun Ana Babasını Bilme Hakkı	165
III. Soybağı ve Soybağının Kurulması	171
A. Genel Olarak.....	171
B. Çocukla Annesi Arasında Soybağının Kurulması	172
C. Çocukla Babası Arasında Soybağının Kurulması	178
1. Babalık Karinesi	178
2. Ana Babanın Sonradan Evlenmesi Suretiyle Çocuğun Babaya Soybağı İle Bağlanması	182
3. Tanıma	183
4. Babalık Hükümü.....	186
D. Evlat Edinme Yoluyla Soybağının Kurulması	190
1. Genel Olarak.....	190
E. Yetkili ve Görevli Mahkeme	202
IV. Soybağının Velayete Bağlı Olmayan Hükümleri	203
A. Genel Olarak.....	203
B. Çocuğun Soyadı	203
C. Çocuğun Vatandaşlığı.....	212
D. Ana Baba ile Çocuk Arasındaki Hısımlık ve Karşılıklı Yükümlülükler	214
E. Çocuğun Mirasçılığı	216
F. Çocuğun Kişisel İlişki Kurma ve Doğrudan Görüşme Hakkı.....	218
1. Genel Olarak.....	218
2. Kişisel İlişki Kurma Hakkı: Tanımı, Hukuki Niteliği ve Kapsamı.....	222
3. Kişisel İlişki Kurma Hakkı'na Sahip Olanlar	223
a. Genel Olarak.....	223

b. Çocuk.....	224
c. Ana Baba.....	225
d. Üçüncü Kişiler	228
4. Kişisel İlişki Kararının Verilmesi	230
5. Kişisel İlişki Kararının Uygulanması.....	237
6. Görevli ve Yetkili Mahkeme	241
G. Çocuk ve Ana Babanın Görüşme, Ziyaret Birbiriyle İlgili Bilgi Alma ve Haberleşme Hakları	242
H. Çocuğun Bakım ve Eğitim Giderlerinin Karşılama Yükümlülüğü (Bakım ve İştirak Nafakası)	244
1. Genel Olarak.....	244
2. Bakım ve Eğitim Masraflarının Karşılama Süresi	247
3. Bakım ve Eğitim Giderlerinin Karşılama Süresi.....	249
4. Dava Hakkı	254
5. Nafaka Miktarının Belirlenmesi	256
6. Nafakaya İlişkin Tedbirler	258
a. Geçici Tedbirler	258
b. Güvence Verilmesi	259

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

§ 7. Velayetin Hükümleri	261
I. Genel Olarak	261
II. Çocuğun Kişivariği Bakımından Velayetin Çevresi ve Kapsamı.....	262
A. Çocuğun Adı	263
B. Cinsiyet.....	265
C. Çocuğun Yerleşim Yeri.....	266
1. Genel Olarak.....	266
2. Çocuğun Ana Babasının Rızası ile Evden Ayrılması ve Bağımsız Yerleşim Yeri Edinmesi.....	268
D. Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesi	270

1. Genel Olarak.....	270
2. Çocuğun Bakımı	272
3. Çocuğun Eğitimi.....	277
a. Genel Olarak.....	277
b. Genel Eğitim.....	278
c. Mesleki Eğitim	283
d. Çocuğun Dinî Eğitimi	285
e. Çocuğun Eğitiminin Bir Aracı Olarak Ana Babasının Sözü­nü Dinleme Yükümlülüğü	290
f. Ana Babanın Denetim Hakkı.....	293
III. Çocuğun Malları Bakımından Velayetin Çevresi ve Kapsamı	294
A. Genel Olarak.....	294
B. Yönetim	298
1. Yönetim Kavramı ve Velayete Sahip Ana Babanın Yönetim Hak ve Yükümlülüğü.....	298
2. Yönetim Biçimi	302
a. Ana Babanın Birlikte Yönetimi.....	302
b. Ana Babadan Birinin Yönetimi	304
aa. Genel Olarak.....	304
bb. Çocuğun Malvarlığının Dökümünü Gösteren Defter Tutma ve Önemli Değişiklikleri Bildirmesi	306
3. Yönetimin Sona Ermesi	308
4. Çocuğun Mallarının Devri ve Ana Babanın Sorumluluğu.....	309
C. Çocuk Mallarını Kullanma Hakkı	312
D. Çocuk Mallarının Sarfı	315
1. Çocuk Mallarının Gelirinin Sarfı	315
2. Çocuk Mallarının Sermaye Kısmının Sarf Edilmesi.....	316
E. Çocuğun Serbest Malları (Ana Babanın Yönetim ve Kullanma Hakkının Dışında Kalan Mallar).....	321
1. Kazandırmalar	322

2. Saklı Pay.....	324
3. Meslek ve Sanat İçin Verilen Mal ve Kişisel Kazanç.....	326
IV. Ana BabanınTemsil Yetkisi.....	331
A. Genel Olarak.....	331
B. Ana Babanın Temsil Yetkisini Kullanması ve Sorumlulukları.....	333
C. Ana Babanın Temsil Yetkisinin Sınırlandırıldığı İşlemler.	337
1. Genel Olarak.....	337
2. Ana Babanın Temsil Yetkisinin Sınırlandığı İşlemler .	337
a. Ana Baba İle Çocuk Arasında Yapılan Hukuki İşlemler	337
b. Ana Baba Yararına Çocuğun Üçüncü Kişilerle Yaptığı İşlemler	339
3. Ana babanın Çocuğu Temsil Yetkisine Sahip Olmadığı İşlemler	340
V. Çocuğun Ehliyeti	341
A. Hak Ehliyeti.....	342
B. Çocuğun Fiil Ehliyeti	343
1. Hukuki İşlem Ehliyeti	343
a. Ayırt Etme Gücü Olmayan Çocuklar.....	343
b. Ayırt Etme Gücüne Sahip Çocuklar.....	347
aa. Yasal Temsilcinin Rızasına Bağlı İşlemler	347
bb. Çocuğun Ehliyetinin Genişlediği Haller	350
cc. Karşılıksız Kazandırmalar.....	351
dd. Yasak İşlemler	353
2. Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar	354
a. Genel Olarak	354
b. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmayan Çocuklar.....	356
c. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olan Çocuklar.....	357
aa. Genel Olarak.....	357
bb. Vücut Bütünlüğüne Tıbbi ve Tıbbi Olmayan Müdahaleler	358

aaa. Genel Olarak	358
bbb. Tıbbi Müdahaleler İçinde Özel Bir Uygulama Olarak Tedavi Amaçlı Olmayan Sünnet ..	362
cc. Özel Yaşam	370
dd. Çocuğun Aile Kurma ve Evlenme Hakkı	375
aaa. Genel Olarak	375
bbb. Nişanlanma	376
ccc. Çocuğun Aile Kurma ve Evlenme Hakkı	379
3. Çocuğun Hukuka Aykırı Fiillerinden Sorumluluğu	386
a. Genel Olarak.....	386
b. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmayan Çocuklar.....	386
c. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olan Çocuklar.....	389
d. Ana Babanın Ev Başkanı Sıfatıyla Sorumlulukları.	390
4. Çocuğun Aileyi Temsil Yetkisi	396
5. Taraf ve Dava Ehliyeti	397
a. Genel Olarak.....	397
b. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmayan Çocuklar.....	398
c. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olan Çocuklar.....	399
d. Çocuğun Kayyım Tarafından Temsili	403
aa. Genel Olarak.....	403
bb. Boşanma davasında çocuğun temsili.....	407

BEŞİNCİ BÖLÜM

§ 8. Çocuğun Korunması.....	413
I. Genel Olarak	413
II. Çocuğun Kişivarlığı Bakımından Korunması.....	414
A. Genel Olarak.....	414
B. Genel Koruma Önlemleri.....	419
1. Koşulları	419
a. Çocuğun Menfaati ve Gelişmesinin Tehlikeye Düşmesi	419

b. Ana Babanın Duruma Çare Bulamaması veya Buna Güçlerinin Yetmemesi	421
2. Koruma Önleminin Alınmasına Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	422
3. Önlemlerin Alınmasında Usul.....	425
4. Çocuk Hakkında Koruma Tedbiri Verilmesine Hakim İlkeler	432
5. Hakimin Alacağı Önlemler	438
a. Uygun Önlemler (TMK m.346)	438
aa. Genel Olarak.....	438
bb. Rehberlik ve Yardımda Bulunma.....	439
cc. Uyarıda Bulunma	439
dd. Emir ve Talimat Verme	440
aaa. Genel Olarak	440
bbb. Danışmanlık Hizmeti Yönünde Talimat..	441
ccc. Çocuğun Eğitimi Yönünde Talimat	442
ddd. Sağlıkla İlgili Talimat.....	444
eee. Anne ve Çocuğun Barınmasıyla İlgili Talimat.....	445
ee. Ana Babanın Denetime Tabi Tutulması	445
ff. Eğitim Kayyımı Atama	447
b. Çocuğun Yerleştirilmesi (Ana Baba Yanından Alınması)	450
aa. Genel Olarak.....	450
bb. Yerleştirme Kararı	454
cc. Yerleştirmenin Hüküm ve Sonuçları	458
c. Velâyetin Kaldırılması.....	460
aa. Genel Olarak.....	460
aaa. Ana Babanın Fiili Yetersizliği.....	463
bbb. Ana Babanın İhmali.....	466
ccc. Velayetin Kötüye Kullanılması ve Şiddet Mağduru Çocuğun Rehabilitasyon ve Tazminat Hakkı.....	468
ddd. Velayet Hakkına Sahip Ana veya Babanın Yeniden Evlenmesi	471

eee. Ana Babanın Kasten Suç İşlemesine Bağlı Olarak Velayetin Kaldırılması	473
bb. Velayetin Kaldırılmasının Sonuçları.....	474
6. Durumun Değişmesinin Velayetin Kaldırılması ve Tedbirlere Etkisi	476
7. Tazminat Sorumluluğu.....	477
III. Çocuğun Malvarlığı Bakımından Korunması	478
A. Genel Olarak	478
B. Genel Önlemler	479
C. Yönetimin Ana Babadan Alınarak Kayyıma Devredilmesi	480
KAYNAKÇA	483
EKLER.....	517
EK: I.....	519
EK: II.....	551